

tíðindablaðið

sosialurin

Telefon 118 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgevri: P/f Sosialurin
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyrirtaksstjóri: Krisjan Dahl
Bláðfólk: Hogni Djurhuus
Randi Jacobsen
Tórfinn Smith
Ljósmyndari: Kalmar Lindenskov
Uppseting: P/f Sosialurin
Prent: P/f Pressan 1981

oddagrein

Kúvending
fólkafloksins

NATO er eitt produkt av kalda krígunum. Warszawasamgongan er eitt produkt av kalda krígunum og av NATO. NATO-støðirnar í Føroyum eru sjónlig tekin um, at føroyingar meira ella minni ímóti sínum vilja eru drignir upp í NATO, at Føroyar, sum ongantíð í friðartíð hava verið útgjörðar við hernaðarstöðum, gerast alt meira militariseraðar.

INNLIMAN Føroya í NATO varð upprunaliga illa dámd millum manna. Eitt dømi um hetta er, at tá danski ríkisdagurin samtykti innliman Danmarkar, mótmælti fólkatingsmaðurin og sambandsmaðurin Poul Niclasen, at Føroyar gjørdust limir í nevndu samgongu. NATO-støðirnar vórðu meira ella minni lumpaðar inn á Føroyar og vit noyðast at viðganga, at vit vóru mong, ið vóru alt ov bláoygd, tann tíð tað var.

MEN TAD vóru hóast alt nøkur, sum ikki vóru bláoygd, nøkur sum raknaðu við. Millum teirra tóktust vera fólkafloksmenn á tingi, sum hóast fólkaflokkurin í landsstýrinum hevði verið við til at fyrirleika støðirnar í Mjorkadali og á Eiði í tíðarskeiðinum 1950-58, í 1960-61 komu til ta niðurstøðu, at støðirnar vóru okkum til skaða. Tað var fólkaflokkurin á lögtingi, sum tók upp málið um NATO-støðirnar, og tað var hetta tingmál fólkafloksins, sum førði til ta fyrstu av okkara lögtingssamtyktum um Føroyar sum úttanveitlað land. Og tað var hetta sama tingmál fólkafloksins, sum óbeinleiðis førði til samtyktir, ið siga, at áhugamál Føroya eru best tryggjað uttan fyrri verandi hernaðarsamgongur og sum nokta fyrri hernaðarútgjörð á føroyskum landa- og sjóeki. Hetta »fram-

skygni« fólkafloksins er stórt sæð einasta góða, ið sigast kann um henda ultrakonservativa rumbulsflokk. Tað er tí vert at leggja til merkis, at flokkurin nú hevur broytt stöðu frá at vera ein tann ítarsti móttøðuflokkur NATOs til at vera flokkurin, sum tosar um Føroyar sum norðuratlantiskan NATO-skansa! Frá at vera flokkur, sum áhaldandi upp gjøgnum sekstiárin ávaraði móti øllum, sum kundi gera Føroyar til bumbumál, bjóðar flokkurin nú Føroyar fram sum fyrsta offur í einum komandi kjarnorkuragnaroki! Frá at vera flokkur, sum mótmælti øllum, sum kundi økja um vandan fyrri, at Føroyar gerast bumbumál í einum bardaga millum eystur og vestur, fegnast flokkurin um hvørt stig á hesi leið og leggur øll, sum ikki hava hesa somu hugsan, undir at ganga ørindi fyrri fremmandar maktir og landasvik.

HENDA GONGD fólkafloksins er eitt dømi um ta fullkomnu opportunismu, ið ræður í hesum flokki, um tað totala princippløysi, sum liggur aftan fyrri alt, sum fólkaflokkurin tekur sær fyrri í dag. Høgrarákið liggur enn, sum ein svørt skitin dýna oman yvir Norðureuropa og við hesum ráki flýtur fólkaflokkurin sum ein viljaleysur tundurproppur. Tá brúk er fyrri tí, tekur stavnamaðurin og snarar proppinum 180 stig, soleiðis sum hann hevur gjørt tað við fólkatingssessinum, við NATO-málinum og við mongum øðrum spurningum, sum skuldu eittast at vera hjartamál floksins.

TEY, SUM í árávis hava eyggleitt fólkaflokkinn, eru ikki bilsin, men heldur takksom fyrri, at vit alla tíðina verða mint á, at her er talan um flokk, sum eingin annar flokkur ella einstaklingur við einum sindri av sjálvsvirðing kunnur samstarva við.

jd

Kvinnustríð — ikki við hatri, men við fullari sjálvsvirðing og rættvísiskravi

Í tíðindablaðnum Sosialinum nr. 69, 21. juni í ár, rakti eg við eina grein eftir Minu Reinert. Yvirskriftin var »Hvussu hevur kvinnurørslan tað í Føroyum«.

Við ávisari undran (tað er jú sjáldan at ein finnur slikan lesnað í føroyskum dagblöðum), og stórari gleði, kastaði eg meg yvir lesnaðin.

Eg loyvi mær her við at lýsa greinina, ella høvuðsinnihald hennara, um so er at onkur ikki hevur fingið lisið hana enn.

M.R. heldur at føroyskar kvinnur hava ta sjáldsum stöðu, at liða av duplurti undirbrøtligheit. Tað er, fyrst at vera undirgívnar danskari hugsan og gerð, ella við øðrum orðum, at halda at alt sum í landsuðri verður sagt er rætt. Og harafturat at vera undirgívnar mannfólki sum heild. Hon visir á trúarlæru okkara, at kvinnan skal vera manninum undirgívn og »at kvinnan skal tuga í samkomuhúsinum«.

M.R. visir eisini á markað millum kvinnu og mansarbeiði bæði fyrr og nú. Hon (M.R.) ívast ikki í, at onkir menn hava borið eitt slag av virðing fyrri kvinnuni. Men at tað »aldri tók mannin av fótum«. Í dag hevur konan, hóast nógur hjálpartól, úr at gera, og arbeiðir í nógvum forðum úti eisini. Sigur at hon (sjálf?) aldri hevur tíð at lesa nakað við innihaldi í. Ei heldur at blanda seg í samfelagsviðurskipti.

Endiliga kemur M.R. til tað, ið skuldi verið kjarnan í greinini. »Tað er ikki sørt av samvitskubiti, sum togar í meg — og óivað fleiri við mær — tá kvinnurørslan verður nevnd. Onkustaðni í útjafaranum av hesum fyrbrigdi ekkóar tann óttalæði spurningurin til okkara: Hvar vart tú, tá vit trongdu til tina hjálp?«

Og svarið hevur M.R. á reiðum hondum, »eg hevði altso ikki tíð til at fáast við kvinnurørsluna.«

M.R. heldur, at í sjálvum vinnulivinum er litið hent. Onkur fá akademisk kvinnulig störv, og restin »ligger kleimd millum tað niðasta og tað næstovastaligið í eini pyramidu«. Og tann pyramidan er so snildsliga bygd, »at hon fer at halda líka so leingi sum sfinx'urin í Giseth.«

Nú nærkast endanum. M.R. skrivur ein heilan hóp um, at hóast vit konur vita fullvæl, at vit duga, kunna, orka og skilja alt líka so væl sum menn, halda vit hondina yvir teimum. Hon ávarar okkum um ikki at lata hatrið fáa vatn á kvinnurørsluni, heldur at royna at mæta samfelagnum við kærleika.

Eg vil nú viðgera hesa grein eitt sindur. Tað fólsum sum at hon krevur eitt svar, hóast eg var vónsvikin av at so litið stóð um sjálva kvinnurørsluna.

Eg haldi ikki, at kvinnuligir sambandsveljarar eru so nógvir, at tær kunnu útgera eitt sømi um føroyskar kvinnur, danska undirbrøtligheit.

Har afturimóti hava vit, til felags við alheimsmedsystrar okkara, at verða undirgívnar manninum. Sum jú trúarlæra okkara staðfestir. Men vit mugu minnast til, at allar trúarlæru (sum eg veit um) eru skrivaðar av monnum. Ti ber til at seta fótur í spennu og siga frá, at ongin hevur sagt at fleiri túsund ára gomul regla skal gíldi í dag. Nógv sum var sjálvsagt í trúarlæruni bara fyrri 200-300 árum síðani, er nú burtur dottið.

At virðing mansins fyrri konu sini ella kvinnum, aldri hevur fært við sær, at stóða okkara broyttist, kemst av at vit altíð hava verið mansins ogn. Lóg og rættur (sum er mansins verk) hevur staðlað honum fult út til dagin í dag.

Konan hevur nógva at gera, og tað sær út til at hon aldri kann rætta ryggin og siga, at nú havi eg fri. Tað er synd, ti at allar konur áttu at blakað frá sær við hvørt. Og heilt vist at so hevði maðurin fingið ein møguleika at vist, at hann dugdi at vaska børnunum og lesa fyrri teimum o.s.v.

Og meðan pápin og børnini høvdu hugnað sær, kundi konan farið, t.d. á fund í Mettustovu. Tað hevði borið væl til at tikið stökkarnar við. Tann sama konan sum hetta hevði gjørt, hevði samstundis verið við til at slóðað eina slóð fyrri øðrum kvinnum.

Tá hevði henda sama konan ikki fingið samvitskubiti, tá hon hoyrði orðið kvinnurørsla.

Orðið »fyrbrigdi« ur.

kvinnurørsluna haldi eg ljóðar speiskt, og ikki hósandi í kvinnumunni. Minst til, at tað vóru konur sum tú og eg, sum sóu, at fyrri at fáa slættað ójavnin imillum mann og kvinnu, mátti okkurt gerast. Og tær funnu útav, at um vit standa saman, hoyrast vit betur. Og at um vit vóru nóg nógvar, bar ikki so væl til at renna okkum um koll.

Pyramidan Sfinx' í Gizeth stendur helst enn, ti eingin vil bróta hana niður. Tann samfelagsliga pyramidan, sum er so væl gjørd (av monnum) er ikki sterkari enn so. Tað ber væl til at bróta hana niður. Og hvi ikki tað? Hvi ikki vera við til at gera eitt samfelag, har eingin er ovast og eingin niðast? Lat okkum heldur móta eitt samfelag, sum er mótað sum eitt hjarta, við bleytum rundum formum, og ikki við skorpum síðum og stingandi toppi. Inni í ti hjartanum, kundu kvinnu- og mansmerkið staðíð síð um síð.

Og eftir sum vit kvinnur vita av, at vit klára okkum líka so væl sum menn, hvi ikki fara undir eitt veruligt kvinnustríð í Føroyum. Ikki við hatri, men við fullari sjálvsvirðing og rættvísiskravi.

Við kvinnuheilsan
Pálina Valsdóttir

Betri

við longri fráleika
ff

FERÐSLUTRYGD

er at hava røtt
og rein ljós
ff